

7. 5. 2013

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Představení konceptu univerzitní nemocnice

V srpnu roku 2012 vláda schválila věcný záměr zákona o univerzitních nemocnicích a uložila[1] ministrowi zdravotnictví na základě věcného záměru vypracovat a vládě do 31. března 2013 předložit návrh zákona o univerzitních nemocnicích (dále jen „zákon o UN“). S ohledem na skutečnost, že je návrh zákona teprve na počátku své legislativní cesty, lze očekávat, že finální znění zákona o UN dozná určitých změn. Nicméně koncept univerzitní nemocnice byl již schválen věcným záměrem, a proto lze předpokládat, že níže uvedená pravidla vstoupí od 1. 1. 2014 v život. Tento příspěvek má za cíl představit čtenáři základní změny, které zákon o UN přinese.

Současný stav, kdy fakultní nemocnice zřizuje Ministerstvo zdravotnictví, a to ve formě příspěvkových organizací přímo napojených na státní rozpočet, dlouhodobě neodpovídá požadavkům kladeným pro efektivní spolupráci mezi fakultní nemocnicí a příslušnou lékařskou fakultou, nejen při poskytování zdravotních služeb, ale také při praktické výuce zdravotnických pracovníků a vědecké činnosti. Fakultní nemocnice se zabývají jak poskytováním zdravotní péče, tak klinickou a praktickou výukou v oblasti lékařství, farmacie a ošetřování a vědeckou, výzkumnou nebo vývojovou činností.[2] Fakultní nemocnice mají představovat zdravotnické zařízení poskytující zdravotní služby na nejvyšší úrovni. Za současného stavu však nejsou nastaveny odpovídající podmínky pro efektivní spolupráci fakultní nemocnice a příslušné lékařské fakulty tak, aby co nejlépe napomáhaly rozvoji zdravotních služeb, vzdělávání a výuky zdravotnických pracovníků, vědy a výzkumu.

Hlavní příčinou současného nevyhovujícího stavu je skutečnost, že fakultní nemocnice se při sestavování svého rozpočtu řídí zákonem o rozpočtových pravidlech,[3] tedy skutečnost, že rozpočet fakultní nemocnice musí být vyrovnaný. Fakultní nemocnice jsou navíc omezeny při nakládání s majetkem. Fakultní nemocnice musí odvádět do státního rozpočtu příjmy z pronájmu a prodeje nemovitého majetku, dále mají povinnost dodržet, aby úhrady, ke kterým se zaváží, nepřekračovaly jejich rozpočet na příslušný rok, jsou omezeny v samostatném rozhodování, neboť důležitá rozhodnutí vyžadují souhlas zřizovatele (tedy Ministerstva zdravotnictví), nemohou samy měnit účel a předmět svých aktivit (k tomu je zapotřebí změny zakladatelské smlouvy), nemohou provádět investiční činnosti většího rozsahu, jsou v případě nesolventnosti nebo zadluženosti odkázány na zřizovatele, nejsou motivovány pro efektivní využívání majetku státu, nejsou povinny při splnění zákonem stanovených podmínek podávat daňové priznání a další.

Mezi hlavní cíle nového zákona o UN patří zefektivnění nakládání s majetkem univerzitní nemocnice, ukončení přímé vazby na státní rozpočet v podobě příspěvku ze státního rozpočtu a nový manažerský systém řízení univerzitní nemocnice s plnou odpovědností řídicích pracovníků, zlepšení spolupráce mezi vysokou školou a univerzitní nemocnicí, zpřístupnění údajů o univerzitních nemocnicích ve veřejném rejstříku, odstranění nedostatků v pracovněprávních vztazích a zefektivnění motivace zaměstnanců univerzitní nemocnice.

Úspěšné naplnění výše uvedených požadavků si však žádá vytvoření nového druhu veřejnoprávní právnické osoby - **univerzitní nemocnice**. [4] Univerzitní nemocnice se nezřizují soukromoprávním úkonem, ale nově zákonem. Univerzitní nemocnice je koncipována jako účelové spojení majetku, nevytváří se primárně za účelem dosahování zisku, ale i přes to může mít kladný výsledek hospodaření. Univerzitní nemocnice provádí tři druhy činnosti: **hlavní, další a jinou činnost**.

Hlavní činnosti univerzitní nemocnice se rozumí „poskytování zdravotních služeb, včetně poskytování vysoce specializované zdravotní péče, uskutečňování související vědecké, výzkumné nebo vývojové činnosti a spolupráce s vysokou školou při uskutečňování výuky v akreditovaném studijním programu nebo studijním oboru v oblasti všeobecného lékařství nebo v dalších akreditovaných studijních oborech zdravotnického zaměření, při uskutečňování vědecké, výzkumné nebo vývojové činnosti a při specializačním a celoživotním vzdělávání zdravotnických pracovníků podle jiných právních předpisů a dalších pracovníků ve zdravotnictví.“[5] Podmínky pro uskutečňování další a jiné činnosti jsou upraveny tak, aby bylo chráněno uskutečňování hlavní činnosti univerzitní nemocnicí, neboť hlavní činnost je účelem univerzitní nemocnice. **Další činnost** je prováděna na základě požadavků příslušných organizačních složek státu nebo územních samosprávných celků ve veřejném zájmu a podporovaná z veřejných prostředků. **Jiná činnost** se provádí výhradně za účelem dosažení zisku univerzitní nemocnice. Naopak provádět činnost, u které lze předpokládat, že by pro univerzitní nemocnici mohla být ztrátová, a tedy s negativním ekonomickým dopadem na celou univerzitní nemocnici, se výslovně zakazuje. Stejně tak se zakazuje provádět činnost, která by mohla poškodit dobrou pověst univerzitní nemocnice.

Tento článek má za cíl představit pouze některé z navržených změn.

Zefektivnění nakládání s majetkem univerzitní nemocnice a ukončení přímé vazby na státní rozpočet v podobě příspěvku ze státního rozpočtu[6]

Univerzitní nemocnice nabude majetek v **okamžiku své přeměny** z fakultní nemocnice do formy univerzitní nemocnice.[7] Univerzitní nemocnice se stane vlastníkem vždy pouze toho majetku, ke kterému měla příslušnost hospodaření ta fakultní nemocnice, která se na dotčenou univerzitní nemocnici přeměnila.[8] Univerzitní nemocnice bude povinna pečovat o rozvoj a ochranu svého majetku a nakládat s ním s péčí řádného hospodáře.

Příjmy UN budou tvořit zejména příjmy z veřejného zdravotního pojištění,[9] podpora vědy, výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků podle jiného právního předpisu, prostředky poskytnuté ze státního rozpočtu, příjmy z majetku, příjmy z rozpočtů obcí a krajů a od vysoké školy, příjmy z další a jiné činnosti, příjmy z darů a dědictví. Příjmy z veřejného zdravotního pojištění nebude možné použít na úhradu nákladů, které nejsou spojené s poskytováním zdravotních služeb. Univerzitní nemocnice nebude ze svých prostředků podporovat resp. financovat uskutečňování výuky studentů.

Organizační struktura univerzitní nemocnice a nový manažerský systém řízení univerzitní nemocnice s plnou odpovědností řídicích pracovníků[10]

Novými orgány univerzitní nemocnice budou **ředitel** (statutární orgán), **správní rada**, **dozorčí rada** a **akademická rada**. Orgány univerzitní nemocnice budou složeny převážně ze zástupců Ministerstva zdravotnictví a vysokých škol. Vnitřní záležitosti orgánů univerzitní nemocnice se řídí statutem, který je základním vnitřním dokumentem univerzitní nemocnice, a jednacími řády vydanými správní radou, dozorčí radou a akademickou radou. Pro ustanovení orgánů univerzitní nemocnice je stanoveno přechodné období v délce 6 měsíců. Do okamžiku ustavení orgánů univerzitní nemocnice vykonává jejich práva a povinnosti osoba pověřená ministerstvem.

Nově bude upravena **odpovědnost za škodu**. U kolegiálních orgánů (dozorčí rada a správní rada) budou členové orgánu, kteří způsobili, že univerzitní nemocnici vznikla škoda, odpovídat za tuto škodu společně a nerozdílně, tedy solidárně, a to v celém rozsahu způsobené škody. S přihlédnutím ke skutečnostem, že pravomoci ředitele jsou významně omezeny pravomocemi ostatních orgánů (zejména správní radou), a že ředitel je zaměstnancem univerzitní nemocnice, budou se podmínky a rozsah odpovědnosti ředitele za škodu způsobenou univerzitní nemocnici řídit zákoníkem práce.

Dále pak je stanoveno, že smlouva mezi univerzitní nemocnicí a členem orgánu nebo ustanovení statutu vylučující nebo omezující odpovědnost člena orgánu za škodu jsou neplatné. Účelem tohoto ustanovení je chránit práva a zájmy univerzitní nemocnice.

Zlepšení spolupráce vysoké školy a nemocnice

Ke zlepšení spolupráce mezi vysokou školou a nemocnicí by měla přispět společná pracoviště a smlouva o spolupráci.

Zákon o UN upravuje **společná pracoviště** univerzitní nemocnice a vysoké školy, kterými budou kliniky, ústavy a lékárny, a na kterých se budou uskutečňovat výuka studentů a vědecká, výzkumná a vývojová činnost. Společnými pracovišti mohou být též větší organizační celky zahrnující univerzitní kliniky, univerzitní ústavy nebo univerzitní lékárnu; podrobnosti budou upraveny statutem univerzitní nemocnice a smlouvou o spolupráci (ta vymezí organizační strukturu společných pracovišť).

Univerzitní nemocnice musí mít uzavřenu **smlouvu o spolupráci** s vysokou školou, která má akreditován studijní program nebo studijní obor všeobecné lékařství, a která uskutečňuje výuku studentů ve stejné obci, ve které je zdravotnické zařízení univerzitní nemocnice, v němž bude uskutečňována výuka studentů vysoké školy. Uzavření smlouvy o spolupráci s vysokou školou je důležitým nástrojem pro zajištění výuky a výzkumné a vývojové činnosti v univerzitní nemocnici.

Ke zlepšení spolupráce také napomůže nová možnost oboustranného bezúplatného užívání majetku mezi univerzitní nemocnicí a spolupracující vysokou školou. Hlavním účelem je snaha zohlednit skutečnost, že zpravidla na společných pracovištích bude k dispozici majetek obou subjektů, který bude reálně využíván pouze jedním z nich. Pokud by se na tento majetek aplikovala běžná pravidla, účelné využití takového majetku by bylo ztíženo, ba dokonce zmařeno.

Odstranění nedostatků v pracovněprávních vztazích a zefektivnění motivace zaměstnanců univerzitní nemocnice

Hlavním nedostatkem současného stavu je skutečnost, že lékaři jsou zaměstnanci fakultní nemocnice a zároveň jsou zaměstnanci vysoké školy, a plní pokyny obou zaměstnavatelů. Tomuto stavu však nelze zabránit, nicméně zákon se pokouší zmírnit negativní dopady této situace právě na zdravotnické pracovníky (např. situace, kdy oba zaměstnavatelé určí zcela odlišné období čerpání dovolené za kalendářní rok). Nově se stanovuje obligatornost pracovněprávního vztahu mezi univerzitní nemocnicí a zdravotnickým pracovníkem (*Všechny fyzické osoby, které se podílejí na poskytování zdravotních služeb a vykonávají přitom závislou práci, musí být v základním pracovněprávním vztahu k univerzitní nemocnici*).^[11] Nově se upravuje možnost sdílení údajů o zaměstnancích, a to za účelem zamezení kolize při postupu obou zaměstnavatelů (univerzitní nemocnice a vysoké školy). Dále pak zákon o UN stanovuje, že zaměstnanci, kteří byli v základním pracovněprávním vztahu k fakultní nemocnici, jsou ode dne účinnosti zákona o UN v základním pracovněprávním vztahu k příslušné univerzitní nemocnici. Tím se zajišťuje i personální kontinuita zaměstnanců fakultní nemocnice.

Zpřístupnění údajů o univerzitní nemocnici ve veřejném rejstříku

Univerzitní nemocnice se zapisují do rejstříku univerzitních nemocnic, který je veřejným rejstříkem právnických a fyzických osob. Nad rámec skutečností, které se běžně do rejstříku zapisují, zákon o UN stanovuje další zapisované skutečnosti (jako údaje o spolupracující vysoké škole, údaje o určené lékařské fakultě, údaje o členech správní rady a členech akademické rady). Do sbírky listin veřejného rejstříku se zakládají také statut, jeho změny a úplné znění, výroční zprávy, doklad o volbě,

jmenování, odvolání nebo jiném ukončení funkce člena správní rady, člena dozorčí rady a člena akademické rady, a také smlouva o spolupráci a její následné změny.

Zda výše popsaná forma univerzitní nemocnice napomůže splnění deklarovaných cílů uvedených v preambuli k zákonu o UN, tedy „vytvořit univerzitní nemocnice jako instituce, které ve vzájemné jednotě a provázanosti uskutečňují zdravotní výzkum a výuku studentů lékařských fakult a poskytují z nich vyplývající zdravotní služby na nejvyšší úrovni ... a vytvořit základní páteřní nemocniční síť kvalifikovaných zdravotních služeb v České republice“ ukáže pouze zkušenost z praxe.

Mgr. Michaela Fedrová,

2. ročník doktorského studia na Právnické fakultě UK v Praze

---

[1] Usnesení vlády č. 62 ze dne 29. srpna 2012

[2] § 93 Zákona č. [111/1998](#) Sb., o vysokých školách a změn a doplnění dalších zákonů, § 111 Zákona č. [372/2011](#) Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách)

[3] Zákon č. [218/2000](#) Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů

[4] Zákon výslovně označuje univerzitní nemocnici jako právnickou osobu veřejného práva, a to z důvodu procesu jejich vzniku. Osoby veřejného práva se vyznačují tím, že k jejich zřizování dochází zákonem.

[5] § 2 odst. 3 zákona o UN

[6] Tato otázka bude podrobněji upravena v samostatném příspěvku.

[7] Dnem nabytí účinnosti zákona o UN

[8] V katastru nemovitostí se vlastnické právo univerzitní nemocnice zapíše záznamem.

[9] Hlavním zdrojem příjmů, který u stávajících fakultních nemocnic přesahuje 90 % všech příjmů, jsou úhrady od zdravotních pojišťoven ze systému veřejného zdravotního pojištění za poskytnuté zdravotní služby. Ostatní příjmy mají ve vztahu k příjmům z veřejného zdravotního pojištění doplňující povahu.

[10] Tato otázka bude podrobněji upravena v samostatném příspěvku.

[11] § 60 odst. 1 zákona o UN

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [DEAL MONITOR](#)
- [Vybrané otázky poskytování zdravotních služeb na dálku](#)

- [DEAL MONITOR](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Ombudsman na Maltě - základní parametry a role. A v čem bychom se mohli poučit i my v Česku?](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Rozhovor s JUDr. Veronikou Janoušek Rudolfovou, samostatnou advokátkou specializující se na sportovní právo](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)